

Kylmä sota

1945-1991

**Ajanjakso, jossa käytiin kahden
supervallan sekä heidän
liittolaistensa välistä poliittista,
ideologista ja taloudellista kilpailua.**

= PROXY WAR

**= ”edustajien, valtuutettujen
tai asiamiesten välillä”**

Miten Churchillin ”rautaesirippupuhe” liittyy kylmään sotaan?

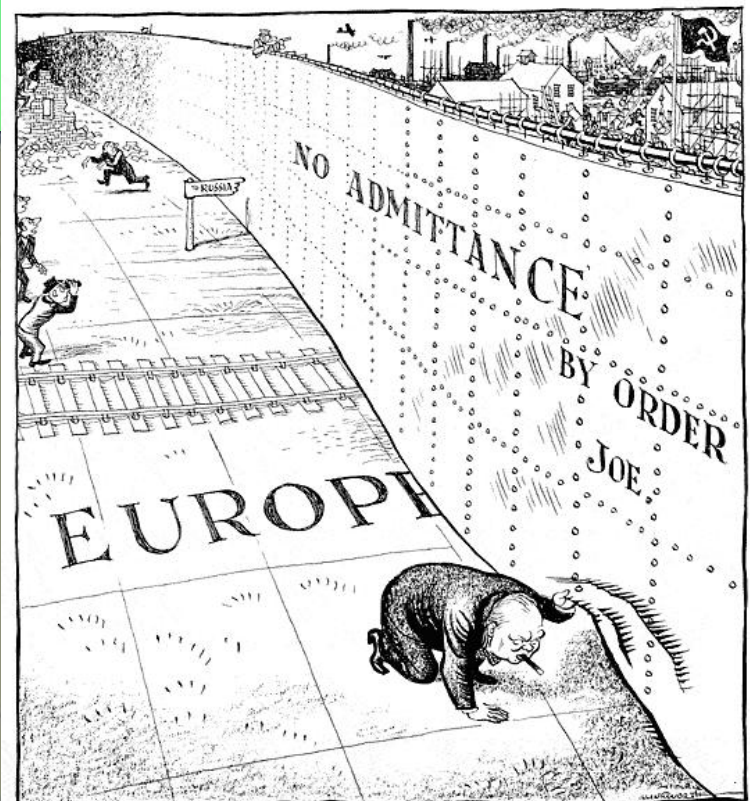
I-B;n entinen pm. Winston Churchill puhui USA:ssa 5.3.1946:

Itämeren rannalta Stettinistä Triesteen Adrianmerelle asti on laskeutunut rautaesirippu. Tämän linjan taakse jäävät kaikki Keski- ja Itä-Euroopan vanhojen valtioiden pääkaupungit. Varsova, Berliini, Praha, Wien, Budapest, Belgrad, Bukarest ja Sofia; kaikki nämä kuuluisat kaupungit ja väestö niiden ympärillä ovat Neuvostoliiton etupiirissä, eivät ainoistaan sen vaikutusvallan, vaan myös sen tiukkenevan valvonnan alla. - - Monet maat ovat sisäisesti heikkoja - - kommunistipuolueet - - ovat uhka kristilliselle sivilisaatiolle - -.

Miten Churchillin ”rautaesirippupuhe” liittyy kylmään sotaan?

- Rautaesirippupuhe toi esiin lännen ja idän kasvaneen epäluulon.**
- Puhe korostaa Euroopan jakautumista.**
- Churchill piti sen IIMS:n päättymisen jälkeen 1946.**
- Hän syyttää puheessaan NL:a Itä-Euroopan alistamisesta valtapiiriinsä!**

Rautaesirippu

= ideologinen ja fyysinen raja,
joka jakoi Euroopan kahteen
erilliseen alueeseen

Kylmän sodan syyt:

1. Ideologiset erot :

- **Monipuoluejärjestelmä: Kapitalismi** - USA & Länsi-Eurooppa
- **Kommunistien yksinvalta: Sosialismi** - Neuvostoliitto

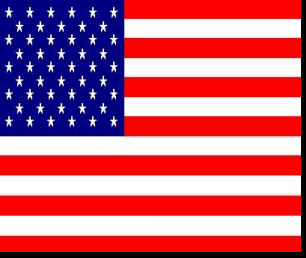
2. Valtapoliittinen kilpailu

3. Suurvaltojen väliset epäluulot:

- Puolan kohtalo, USA:n ydinase....
- Länsimaat osallistuivat Venäjän sisällissotaan 1917–22

4. Konkreettiset riidanaiheet Euroopassa (Saksa ja Itä-Eurooppa)

- niistä alkoi vastakkainasettelu

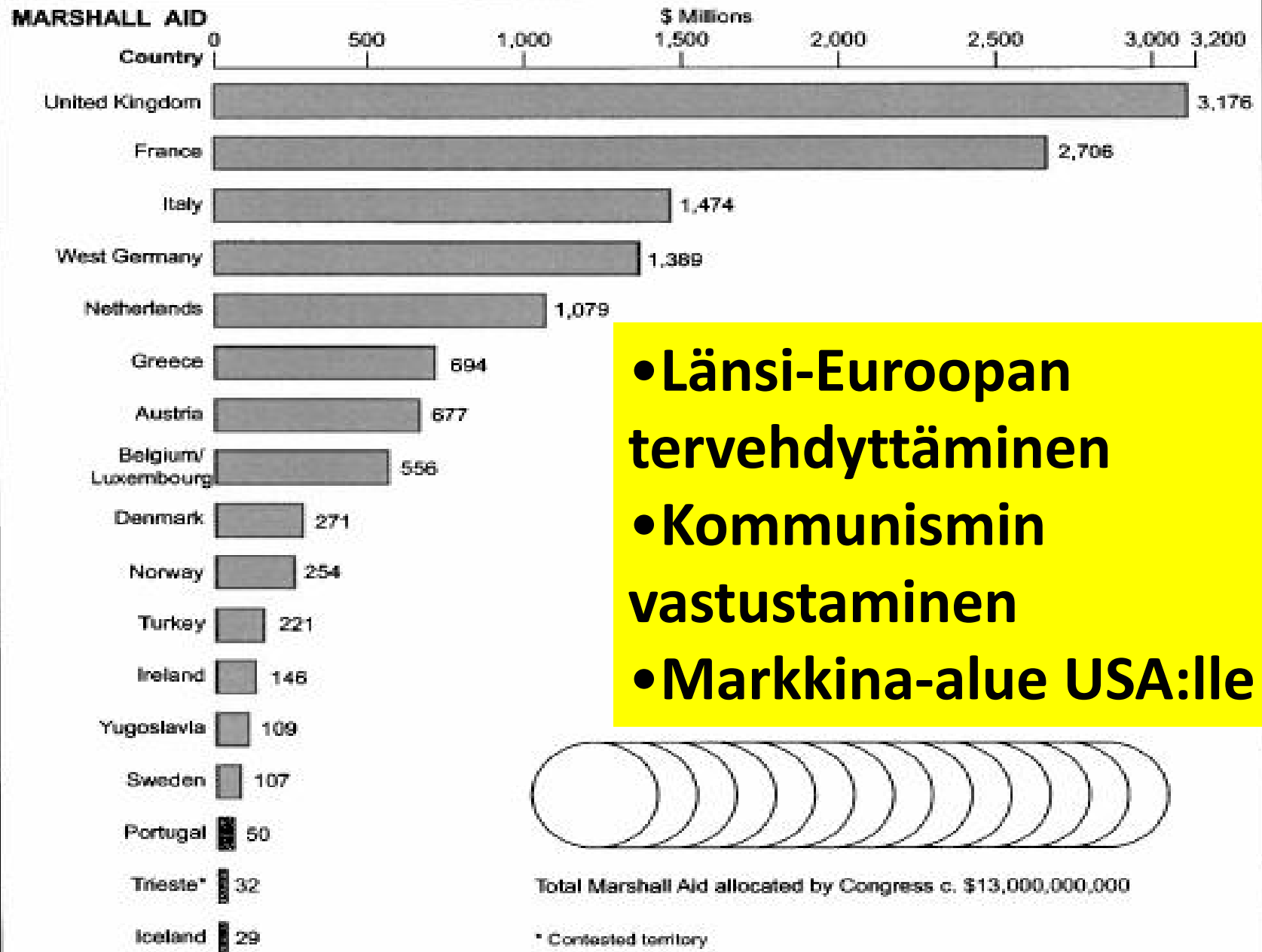

Trumanin oppi [1947]

- Kreikan sisällisota.
- Turkki NL:n painostuksen alla Turkin salmien vuoksi.
- *"The USA should support free peoples throughout the world who were resisting takeovers by armed minorities or outside pressures...We must assist free peoples to work out their own destinies in their own way."(Truman)*
- **USA auttaa ja tukee kaikkia valtioita ja ihmisiä, joita NL ja kommunismi uhkaavat** (USA antoi Kreikalle ja Turkille \$ 400 000 000.)
- **Patoamispolitiikka → kommunismin leviämisen estämiseksi**

ERP (European Recovery Plan) = Marshall-apu

Neuvostoliiton länsirajalla sijainneet kommunistien kontrolloimat hallitukset, jotka olivat lojaaleja Moskovalle.

● **KANSANDEMOKRATIA**

- YKSI PUOLUE
- KONTROLLI (VALTION POLIISI)
- VALTION KONTROLLOIMA TALOUS
- SOSIALISMI
- RAJOITETUT PUHEEN JA MIELIPITEEN OIKEUDET
- SULJETUT RAJAT
- = TOTALITARISMI

● **DEMOKRATIA**

- VAPAAT VAALIT
- VAIHTUVAT HALLITUKSET
- OIKEUSVALTIO
- VAPAA LEHDISTÖ
- KAPITALISMI JA MARKKINATALOUS
- YKSILÖNOIKEUDET
 - MATKUSTAMINEN
 - PUHE
 - MIELIPITEET
 -

Kansandemokratioiden synty

1. Taustalla NL:n tarve muodostaa puskurivyöhyke Euroopan rajalle.

- NL:n pyrkimykseen vaikuttivat lukuisat hyökkäykset historiassa (mm. Kaarle XII, Napoleon, IMS ja ennen kaikkea tietysti Hitlerin yritys tuhota Neuvostoliitto).

2. Kaikissa NL:n läntisissä valtioissa valtaan pääsivät kommunistit NL:n avulla.

- Muilta ehdokkailta osallistuminen kiellettiin.
- Osa vangittiin, teloitettiin tai vaan katosi....

3. Oma talous- ja puolustusliitto

Neuvostoliiton laajeneminen länteen ja kansandemokratioiden synty lisäsivät Neuvostoliiton vaikutusvaltaa Euroopassa.

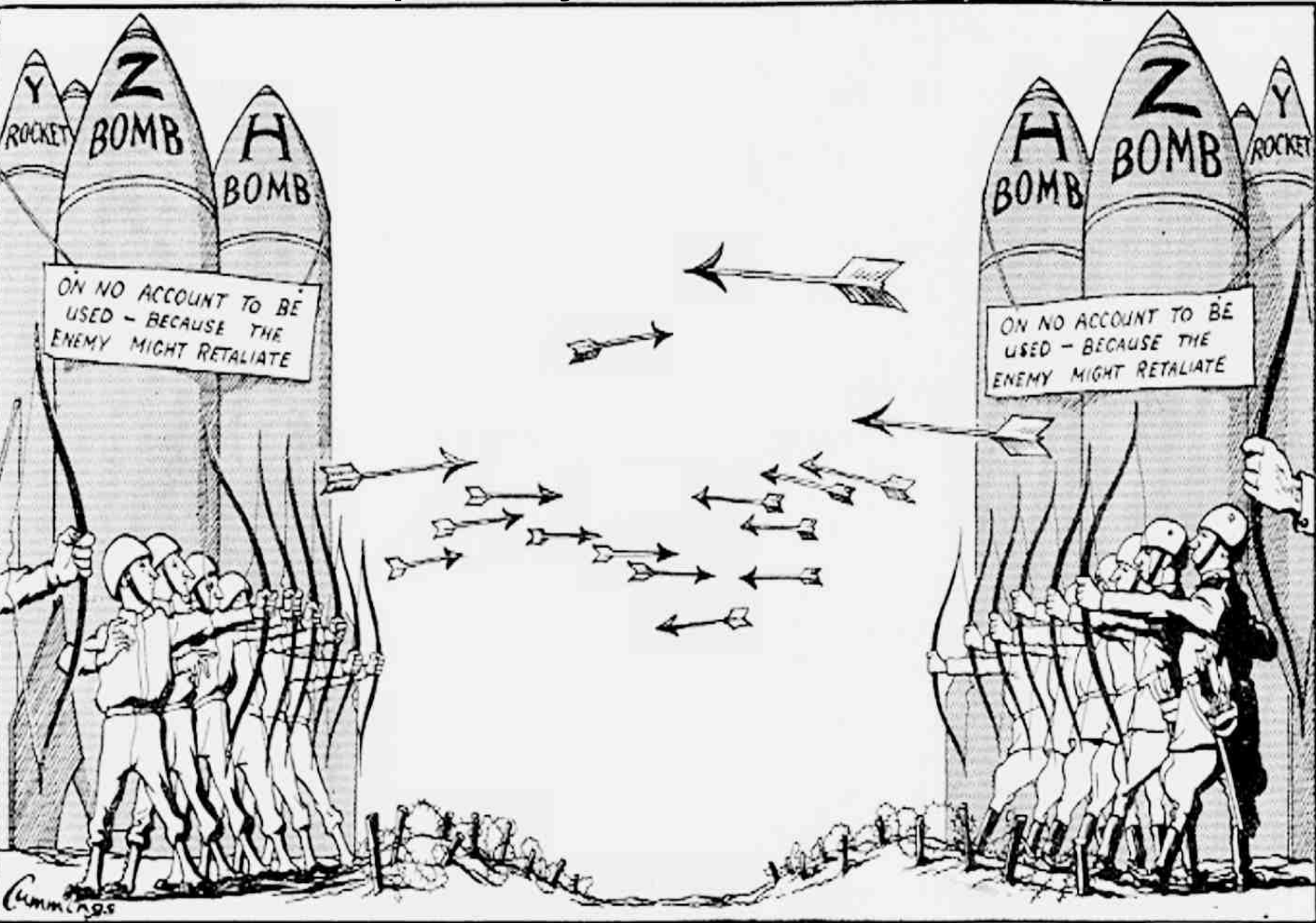
Stalin sanomalehti Pravdassa 13.3.1946

Seuraavia tosiasioita ei tulisi unohtaa. Saksalaiset tunkeutuivat SNTL:n alueelle Suomen, Puolan, Romanian, Bulgarian ja Unkarin kautta. Saksa saattoi suorittaa invaasionsa näiden maiden kautta koska niissä oli vallassa neuvostovastaiset hallitukset. – –

Mahdollisesti joissain piireissä esiintyy halua unohtaa neuvostokansan jättimäiset uhraukset, jotka takasivat Euroopan vapautumisen hitleriläisyyden ikeestä. Neuvostoliitto ei kuitenkaan voi unohtaa niitä. Miksi siis olisi yllättävää, että turvallisuutensa puolesta huolestunut Neuvostoliitto yrittää huolehtia siitä, että näissä maissa on vallassa sille uskolliset hallitukset? Miten kukaan täysissä järjissään oleva voisi pitää Neuvostoliiton rauhanomaisia pyrkimyksiä osoituksina laajentumishaluista?

Huom! Putin ja Ukrainan sota!

"Kauhun tasapaino": ydinaseita ei uskallettu käyttää

Kylmä sota

Länsiblokki:

USA

- Pelko kommunismin leviämisestä
- Trumanin oppi
- Dominoteoria

KAPITALISMI

Marshall-apu → OEEC

→ OECD

EEC

NATO

Itäblokki:

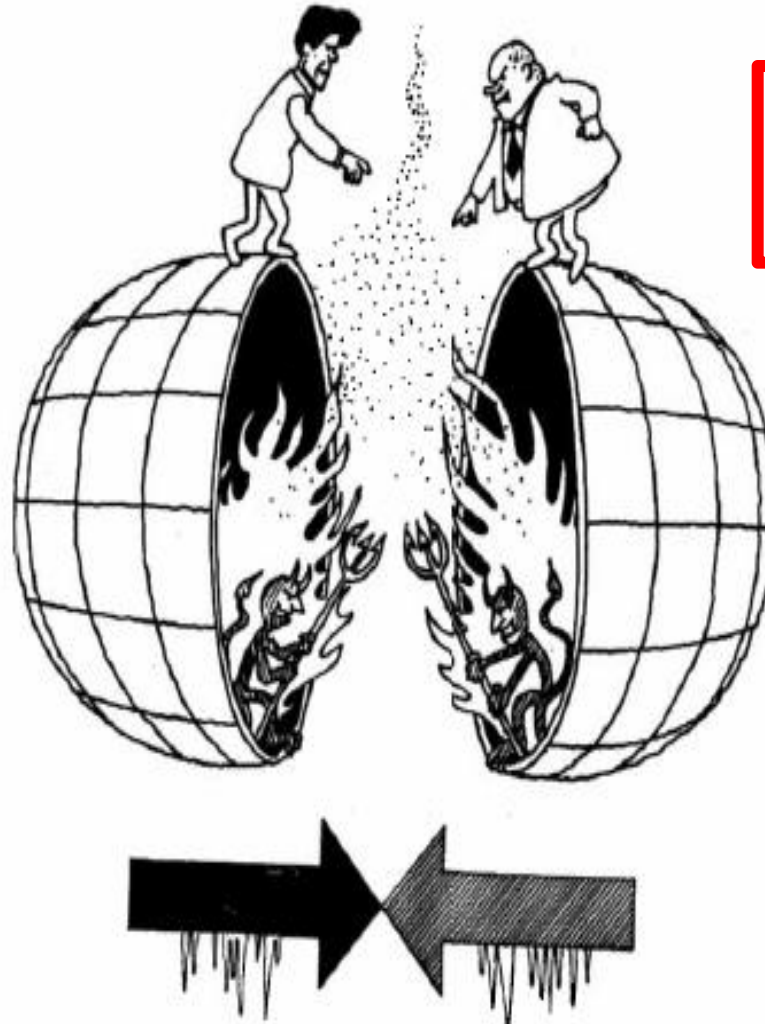
NEUVOSTOLIITTO

- Pelko hyökkäyksestä kommunismia vastaan
- Breznevlin oppi

SOSIALISMI

SEV

Varsovan liitto

Kaksinapainen maailma

YHDYSVALLAT

Sotilasliitot
Aasiassa,
Lähi-idässä ja
Tyynellämerellä

Naton
jäsenmaat

NEUVOSTOLIITTO

Euroopan
kansan-
demokratiat

Vietnam ja
Pohjois-Korea

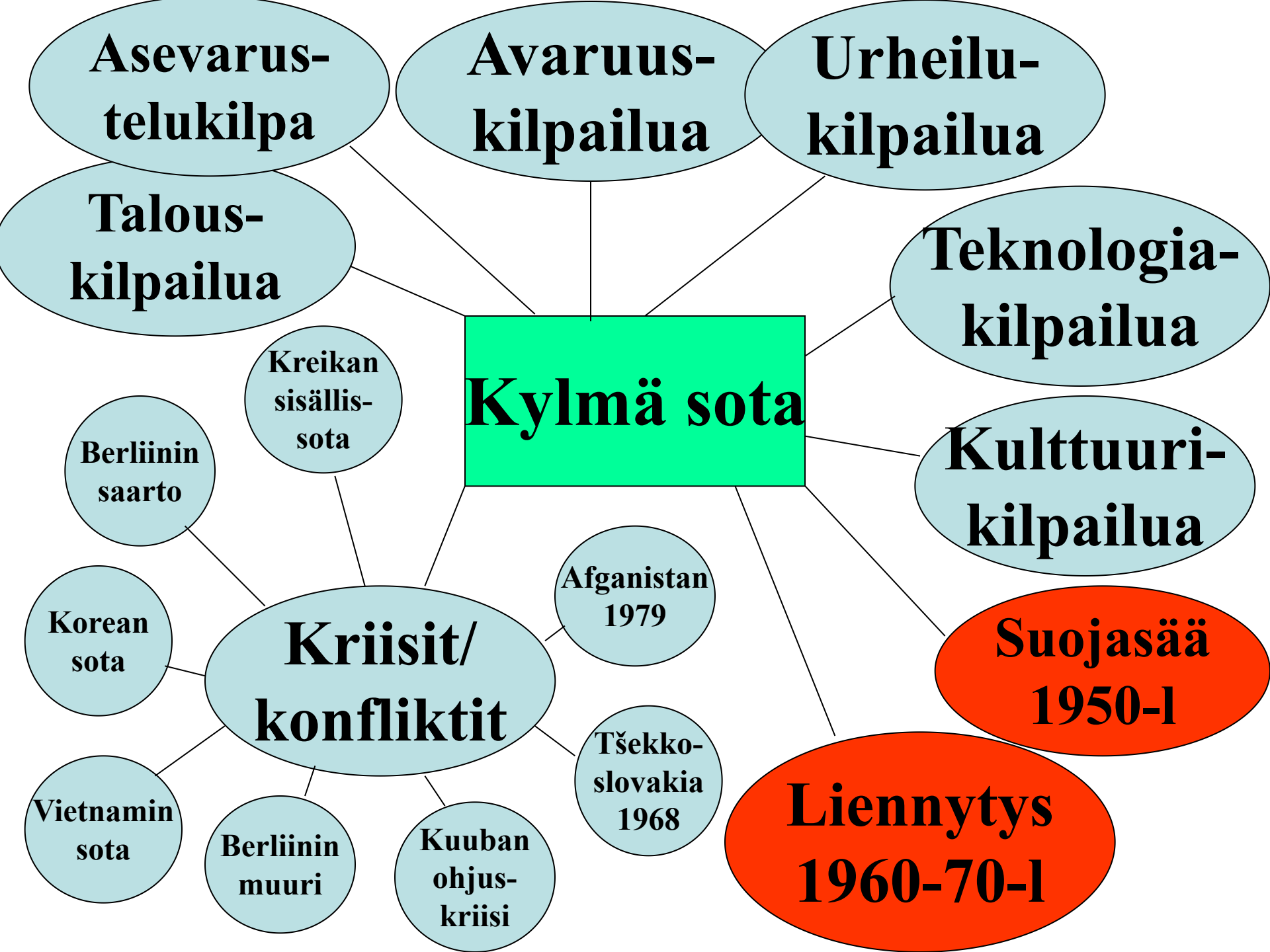
Kiina

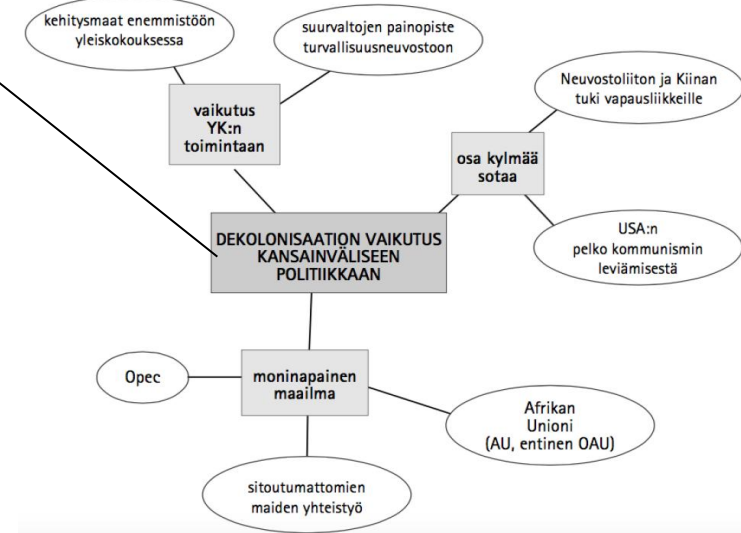
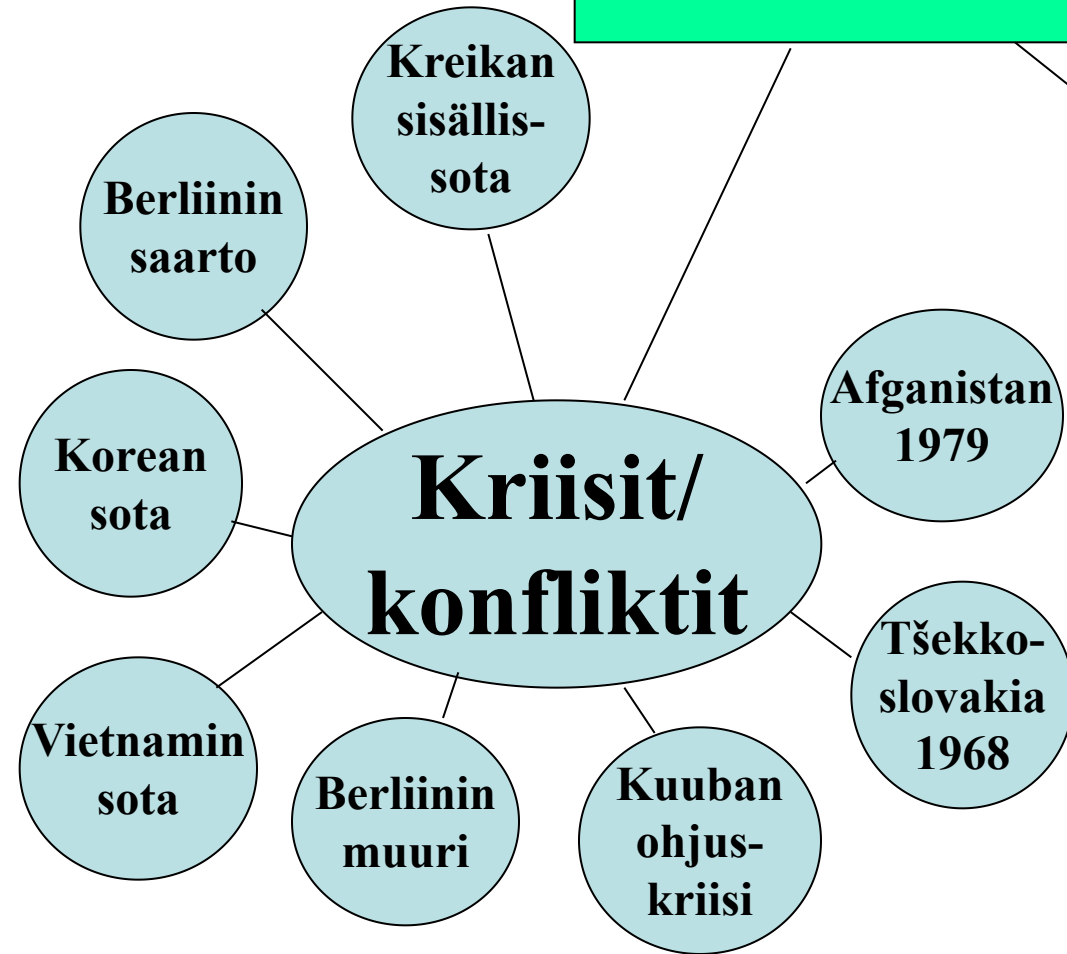
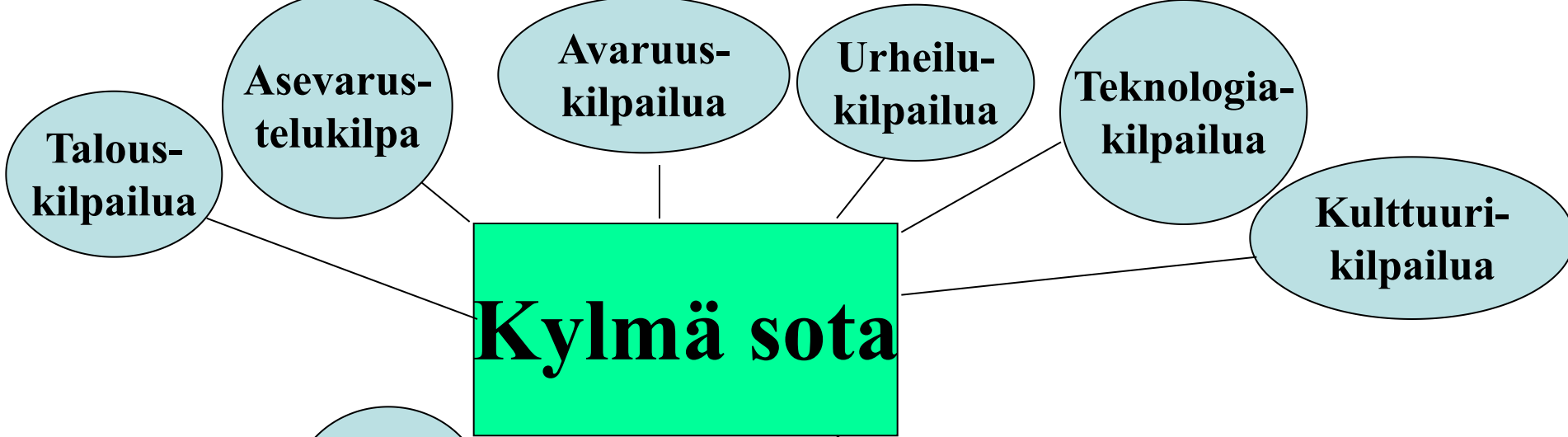
LÄNSIBLOKKI

- Yhdysvallat
- Kapitalismi ja markkinatalous
- Demokratia
- Monipuoluejärjestelmä
- Nato

ITÄBLOKKI

- Neuvostoliitto
- Sosialismi ja suunnitelmatalous
- Kansandemokratia
- Yksipuoluejärjestelmä
- Varsovan liitto

SAKSAN JAKO

- Saksa oli keskeisellä paikalla Euroopassa.
- Mittavat raaka-ainevarat ja se oli muutenkin taloudellisesti merkittävä.
- Saksalla ja Berliinillä oli symbolista merkitystä.

SAKSAN JAKO

- 1945 Saksan jako neljään vyöhykkeeseen (NL, USA, I-B, Ranska)
- 1948 Länsi-vyöhykkeiden yhdistäminen (perustuslaki ja yhteinen valuutta)
 - Itävyöhyke seurasi perässä
- 1948-1949 Berliinin saarto

Perustele väite: **Berliinin saarto** vaikutti merkittävästi Saksaan ja kylmään sotaan.

1. Johti erillisten Saksojen syntyyn.

2. Syntyi Nato.

3. Länsi-Saksan ja länsivaltojen taloudellinen ja sotilaallinen liitto.

(Hiili- ja teräsyhteisö 1951, Naton jäsenyys 1955 → EU myöh.).

→ **Jännitteitä supervaltojen välillä.**

Saksan ja Itävallan jako miehitysvyöhykkeisiin

SAKSAN JAKO

- **1950-I BRD (Länsi-Saksa) ja DDR (Itä-Saksa) virallisesti**
 - 1952 L-Saksasta lännen liittolainen ja miehitys lopetetaan
 - 1954 I-Saksasta suvereeni valtio
- **1955 BRD NATO:n ja DDR Varsovan liiton jäseniksi**

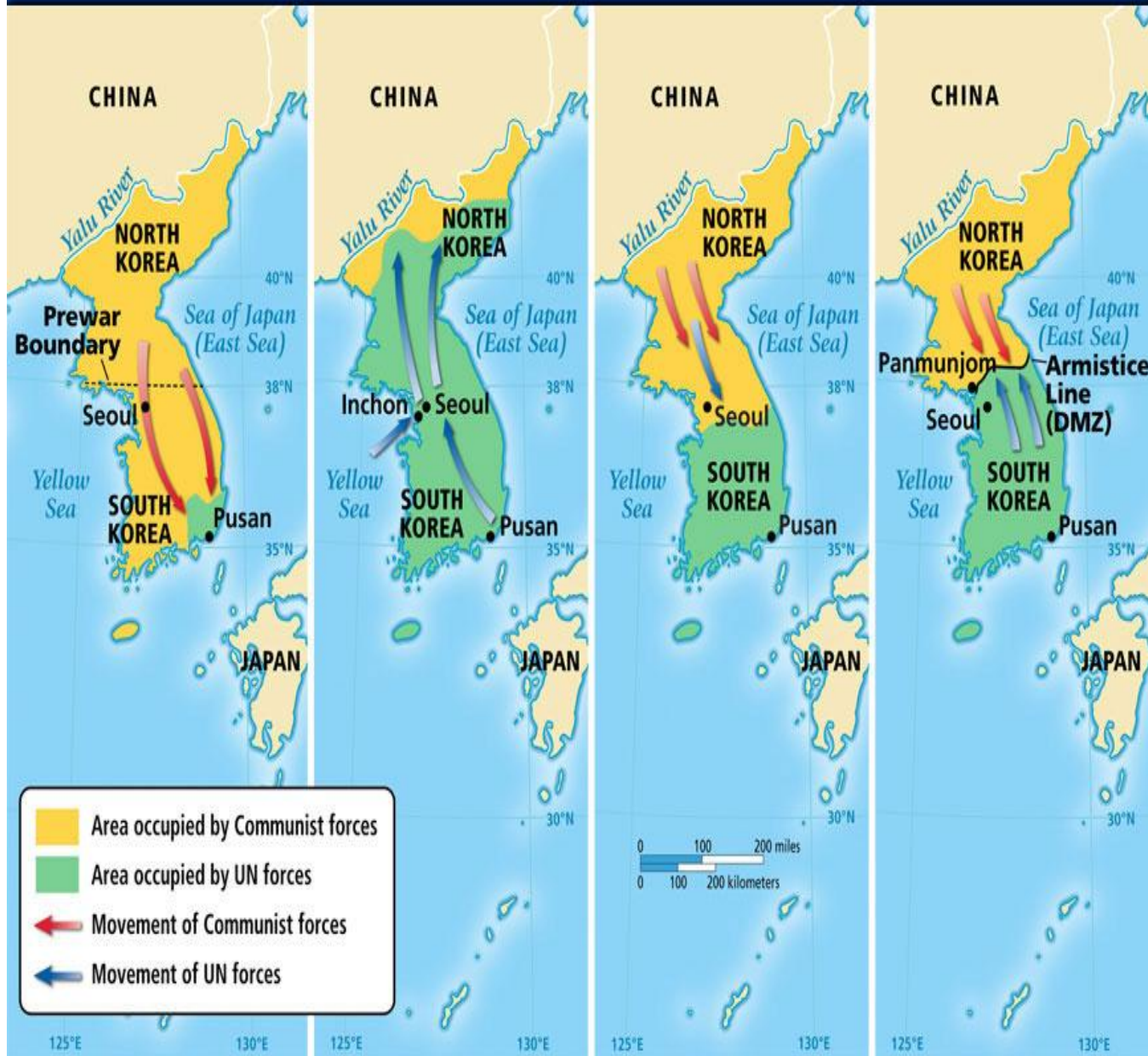
Tiivistä Berliinin muurin rakentamisen syyt ja seuraukset muutamaa virkkeeseen.

- 1. Koulutetun väestön pako Itä-Berliinistä Länsi-Berliinin. Pelko talouden romahtamisesta.**
- 2. Hruštšov oli vaatinut Berliinin erillisaseman lopettamista ja Kennedy oli vannonut puolustavansa Berliiniä.**
- 3. Kumpikaan osapuoli ei halunnut sota Berliinin vuoksi, mutta ei voitu antaa toiselle periksi.**
- 4. Muuri oli sopiva kompromissi.**
- 5. Yhdysvallat käytti muuria oman propagandansa levittämiseen.**
 - Lännestä nähtynä muuri oli esimerkki sosialismiin kuuluvasta pakkovallassa ja ihmisoikeuksien rajoittamisesta, idässä muurin selitettiin olevan ”antifasistinen suojavalli”.**

SAKSAN JAKO

- **1961 Berliinin muuri – pako idästä länteen**
 - **1963 Kennedy vierailee L-Berliinissä**
 - [Ich bin auch...](#) (06.05)
 - **Lännen tuki Berliinille!**
- **1972 Saksat tunnustavat toisensa, Berliinin asema tunnustetaan**
- **1989 Berliinin muuri murtuu**
 - [Ronald Reagan youtube](#) (n. 1 min.)
- **1990 Saksa yhdistyy – Berliinistä pääkaupunki**

Phases of the Korean War

KOREAN SOTA 1950–53

- NL:n tukema Pohjois-Korea vs. USA:n (ja YK:n) tukema Etelä-Korea
- Ei vielä kukaan lopullista rauhaa, vaan tulitauko ja aselepo

Vertaile Korean ja Vietnamin sotia. Mitä yhteisiä ja erottavia piirteitä löydät?

KUUBAN KRIISI 1962

- NL oli tuomassa ydinohjuksia kommunistiseen Kuubaan
- USA uhkasi iskeä laivueen kimppuun

→ Vaarana täysimittainen ydinsota

- NL perääntyi.
Suurvaltojen johtajien välille puhelinyhteys, ”kuuma linja”

"Yhdenkin Kaakkois-Aasian maan menetys kommunistien hyökkäyspolitiikalle aiheuttaisi vakavia psykologisia, poliittisia ja taloudellisia seurauksia. Jos ajoissa ei ryhdytä vastatoimiin, yhdenkin maan menetys johtaa mitä luultavimmin siihen, että naapurimaat lyhyessä ajassa alistuvat tai sitoutuvat kommunismiin. Lisäksi seurauksena olisi hyvin todennäköisesti koko Kaakkois-Aasian ja Intian sekä ennen pitkää myös Lähi-idän (paitsi luultavasti Pakistanin ja Turkin) sitoutuminen kommunismiin."

Dominoteoria

GENEVEN HENKI = SUOJASÄÄ

Hruštšov:
”Rauhanomainen
rinnakkaiselo”

NL: suhteet
Länsi-Saksaan

Suomelle Porkkala, YK:iin

Itävallan suvereniteetti 1955

Korean aselepo

Stalinin kuolema

II MS
päättyy 1945

Berliinin saarto 1948

Saksan jako

NATO 1949

NL:n atomipommi

Korean sota 1950-53

Suezin kriisi 1956

Unkarin kriisi 1956

Sputnik 1957

Taiwanin kriisi 1958

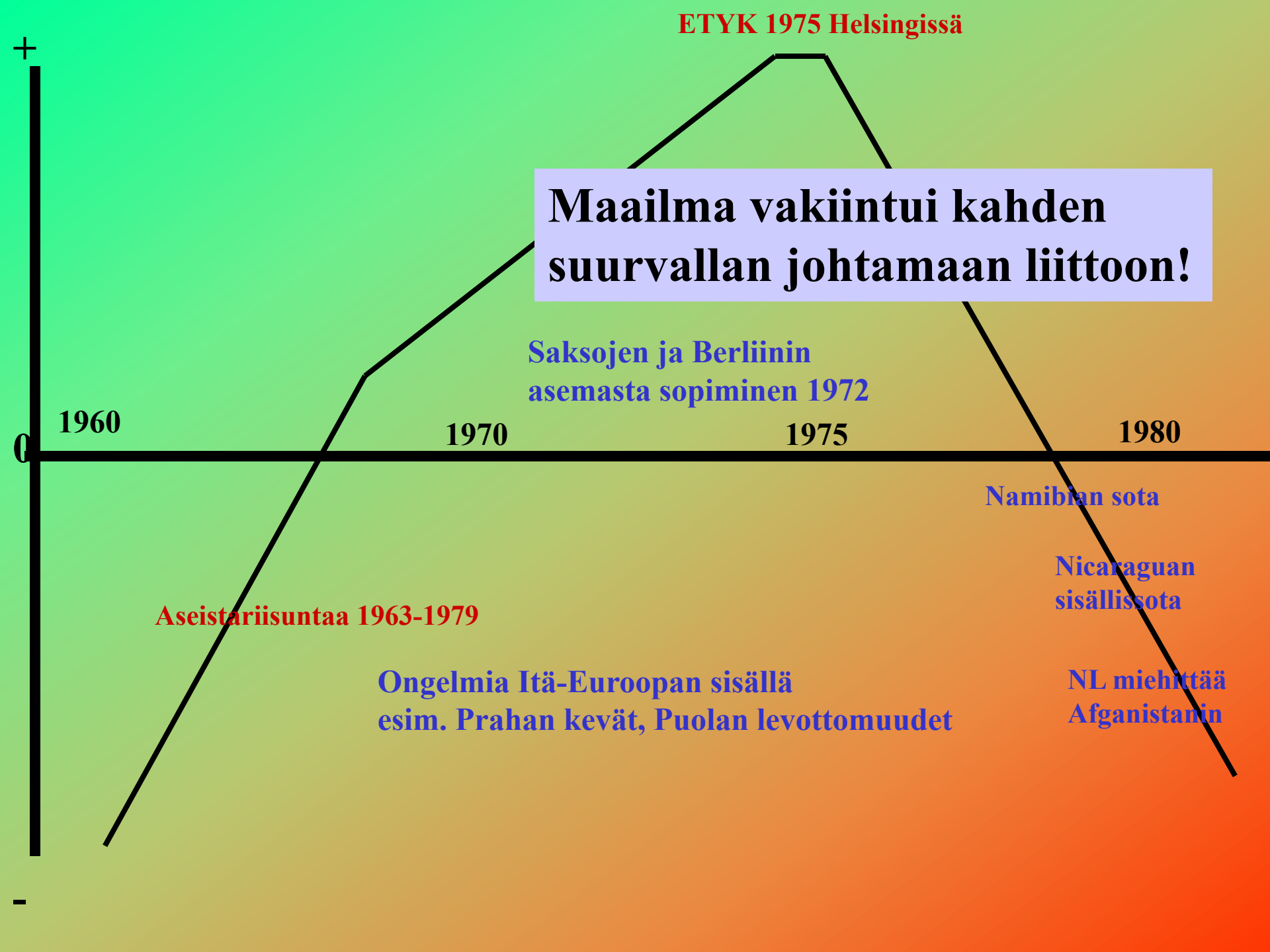
Vietnamin sota 1959-

Ydinaseita Eurooppaan

Berliinin muuri 1961

Kuuban kr

Neuvostoliitto kaatuu

Kylmä sota loppuu 1989-1991

- Berliinin muuri murtuu
- Saksat yhdistyvät
- Neuvostoliitto hajoaa
- Kansandemokratiat vapautuvat
- Neuvostotasavallat itsenäistyvät